

Redovisning av åtgärdsprogram för skorpdagglav, 2017 – 2022

(Diploicia canescens)

Hotkategori: EN

Rapporten har upprättats av
Gabrielle Rosquist, Länsstyrelsen Skåne

NATURVÅRDSVERKET

Förord

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper och deras genomförande är ett av flera verktyg för att nå det av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*, och även de övriga sex ekosystemrelaterade miljö kvalitetsmålen. Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper bidrar också till att bevara arter och naturtyper inom EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv samt att uppnå mål inom Konventionen för biologisk mångfald och i de Globala målen för hållbar utveckling om att hejda förlusten av biologisk mångfald.

Åtgärdsprogrammet för skorpdagglav 2017–2022 har koordinerats nationellt av Länsstyrelsen i Skåne län. Denna rapport är en redovisning till Naturvårdsverket av genomförda åtgärder och resultat från programperioden. Rapporten innehåller även förslag om programmets eventuella fortsättning.

De konkreta slutsatserna i rapporten speglar författarens bedömningar och är inte en självklar återspeglning av Naturvårdsverkets ställningstagande. Rapporten kommer att användas som ett underlag för Naturvårdsverkets beslut om åtgärdsprogrammets fortsättning.

Samlad information om åtgärdsprogrammet finns på Naturvårdsverkets hemsida: Åtgärdsprogram för skorpdagglav, ISBN 978-91-620-5560-7

Stockholm januari 2025

Maria Widemo
Chef Artenheten

Innehåll

FÖRORD	3
INNEHÅLL	4
SAMMANFATTNING	5
BAKGRUND	7
VISION OCH MÅL	9
Vision	9
Långsiktigt mål	9
Kortsiktigt mål	9
GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER	10
Dialog och samverkan	10
Aktiva åtgärder i fält	10
Datainsamling och analyser	11
Kostnad av genomförda åtgärder	12
RESULTAT AV GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER	13
SLUTSATSER	15
PUBLIKATIONSLISTA	18

Sammanfattning

Skorpdagglav (*Diploicia canescens*) är en av Sveriges mest sällsynta lavar med kända fynd från Skåne, Blekinge, Gotland och Västra Götaland. I Sverige förekommer laven nästan bara på barken av framför allt ädla lövträd som alm, ask och lönn, men även ek. Dessa trädslag håller ett generellt högre pH-värde i barken än de flesta andra trädslag. På Gotland och i Skåne förekommer laven även på kalk- eller sandsten, vid Fide kyrka samt på urberg vid Kullaberg, ett växtsätt som är vanligare på kontinenten. Arten är en skorplav med ett karaktäristiskt daggvitt utseende med relativt markanta kantlobber. Förökningen är endast känd som asexuell i Sverige, med hjälp av soredier, förökningskroppar som bildas i soral.

Det största hotet mot skorpdagglav är trädskjador som askskottsjuka och almsjuka. När värdträdet dör har laven svårt att sprida sig i landskap där bristen på nya träd med lämplig bark är stor. Igenväxning kan också vara ett hot när tidigare öppna trädbärande marker sluter sig.

Dessa hot bidrog till att skorpdagglav fick ett åtgärdsprogram som löpte mellan åren 2006–2011 och en programredovisning genomfördes under 2011. Programmet förlängdes åren 2013–2016 med en uppdaterad åtgärdstabell och ny programredovisning under 2016. Nuvarande programredovisning omfattar åren 2017–2022. Åtgärdsprogrammet för skorpdagglav är klassificerat som ett ordinarie program av Naturvårdsverket 2018.

Inom tidigare programperioder har artificiell spridning av lavbålar och soredier gjorts i framförallt Skåne. Inom ramen för denna programperiod har arten återinventerats på naturliga och introducerade lokaler i Skåne. Av totalt 105 träd som fått lavtransplantat och/eller soredier fanns fragment av laven kvar på 83 träd vid uppföljningen 2017. De nyetablerade skorpdagglavarna såg relativt vitala ut på cirka 45 procent av lokalerna, medan vitalitetssänkningar kunde ses på övriga lokaler. Endast en lokal visade övervägande ovitala lavtransplantat. Statusbedömningen på de skånska naturliga lokalerna resulterade i övervägande vitala individer av skorpdagglav. Försök med artificiell spridning gjordes i Blekinge under 2015, men vid uppföljning 2023 kunde inte några lavtransplantat återfinnas.

Information till markägare har skett i samband med uppföljningarna och resultaten uppmärksammades i flertalet media när dessa publicerades under 2019 och lyftes i ett pressmeddelande från Länsstyrelsen Skåne.

Biotopvårdande åtgärder har endast genomförts på två skånska lokaler där träd med lavbålar röjts fram.

Det finns ett stort behov av åtgärder för skorpdagglav om arten ska ha en framtid i landet. Transplantering av lavmaterial från sjuka träd till friska, från befintliga lokaler till nya behöver fortsätta och utökas till Blekinge och Gotland. Uppföljning av de artificiella spridningarna behöver fortsätta och en övervakning av naturliga förekomster ske. Programmet bör förlängas med översyn av de kortsiktiga och långsiktiga målen samt uppdatering av åtgärdstabellen.

Under programperioden har medel från Naturvårdsverkets anslag till åtgärdsprogrammen bekostat uppföljning av skorpdagglav i Skåne, vilket uppgått till sammanlagt 92 627 kronor.

Bakgrund

Skorpdagglav (*Diploicia canescens*) är en av Sveriges mest sällsynta lavar och rödlistad som starkt hotad (EN) i landet. Idag finns cirka 8 naturliga lokaler i Skåne, Blekinge, Västra Götaland och på Gotland. De skånska lokalerna utgörs av den äldst kända vid Haga på östra Kullaberg, den tidigare största i Sverige i parken vid Trolle-Ljungby slott, ett fynd vid Bäckaskogs slott samt en relativt ny lokal från 2012 med fynd på en ek vid Balsberget och en ny lokal på sten i Kullabergs naturreservat. I Blekinge förekommer arten på två närliggande lokaler inom naturreservatet Gö samt en ny lokal från 2019 inom naturreservatet Valje i västra delen av länet. I Gö växer laven på en handfull träd, på ek, ask och alm, där en av de rikligaste förekomsterna är på en alm. I Valje naturreservat växer laven på skogslönn. På den kvarvarande lokalen på Gotland förekommer laven på kalk- eller sandsten samt på askar vid Fide kyrka. I Västra Götaland finns ett fynd i Göteborg där skorpdagglaven växer på ett träd i en ung trädrad på parkeringsplatsen till ett köpcentrum.

Arten är en skorplav med ett karaktäristiskt daggvitt utseende och, för att vara en skorplav, relativt markanta kantlober. Förökningen är endast känd som asexuell i Sverige och sker med hjälp av soredier, förökningskroppar som bildas i soral. I Sverige växer skorpdagglav nästan enbart på barken av framför allt ädla lövträd som alm, ask och lönn, men även på ek. Barken på dessa trädarter håller ett generellt högre pH-värde än de flesta andra trädslag. Under senare tid har fynd gjorts på sten, såsom kyrkomuren vid Fide kyrka på Gotland och strandnära klippor på Kullaberg i Skåne, ett växtsätt som är vanligare på kontinenten.

De främsta hoten mot skorpdagglav har varit trädjukdomar, främst alm- och askskottsjuka, och avverkning av värdträden när dessa angripits av sjukdomarna. För att minska risken för utdöende har bålfragment och soredier spridits till nya träd inom lokalerna och till nio nya lokaler i Skåne inom ramen för tidigare programperioder.

Den första programperioden för Åtgärdsprogrammet för bevarande av skorpdagglav (Naturvårdsverkets Dnr 402-6543-05) löpte mellan åren 2006 – 2011 och en programredovisning genomfördes under 2011. En stor del av de föreslagna åtgärderna i programmet hade då genomförts med framgångsrikt resultat. De lyckade transplantationsförsöken i Skåne skulle testas i övriga län och följas upp, dels med tanke på den starka fragmenteringen av befintliga förekomster, dels på grund av pågående almsjuka och askskottsjuka.

Programmet förlängdes med en uppdaterad åtgärdstabell, som löpte under 2013 - 2016 (enligt NV-05084-12). I den nya perioden inkluderades åtgärder i Blekinge och på Gotland, men målen uppdaterades inte. Under 2016 lämnades en andra programredovisning till Naturvårdsverket med förslag på en förlängning av

programmet och beslut om förlängning till år 2021 kom från Naturvårdsverket i december 2018.

Denna redovisning gäller åren 2017–2022 och till redovisningen har länsstyrelserna i Skåne, Blekinge, Gotland och Västra Götaland bidragit samt lavexperterna Ulf Arup och Emma Arneng.

Vision och mål

Den vision och de mål som nämns i åtgärdsprogrammet för bevarande av skorpdagglav 2006–2011 lyder:

Vision

Det är på grund av den bristfälliga kunskapen om skorpdagglaven svårt att bedöma när gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Arten har visat viss förmåga att sprida sig inom en lokal och kan dessutom hålla sig kvar på en och samma trädstam i åtminstone 100 år. Den bör ha förmåga att på lång sikt bibehålla en livskraftig population på lokaler där den etablerat sig. Den globala uppvärmningen borde dessutom öka artens möjligheter i framtiden. För närvarande är det dock bara de låglänta och relativt kustnära områdena i Skåne som bedöms som lämpliga för arten från ett klimatologiskt perspektiv.

För närvarande gäller följande ambitionsnivå. Senast 2026 bör antalet lokaler vara minst 30 stycken och antalet träd som arten växer på vara minst 500. Minst 80 % av dessa träd bör utgöras av andra trädslag än alm.

Långsiktigt mål

Då utfallet av de kortsiktiga åtgärderna i hög grad styr vilka mål som kan ställas upp på lång sikt får nedanstående mål sannolikt revideras efter hand.

- Senast 2026 bör antalet lokaler vara minst 30 stycken och antalet träd vara minst 500. Arten bör då, med nuvarande rödlistekriterier räknat, vara placerad i rödlistekategori VU.

Kortsiktigt mål

När man inte känner till hur väl arten kan reagera på olika åtgärder är det svårt att sätta upp realistiska mål. Följande mål får gälla tills dess att ytterligare kunskap finns.

- Arten ska finnas kvar på sina nuvarande lokaler 2011.
- Arten ska vara etablerad på minst tio nya lokaler i Skåne senast 2011.

Genomförda åtgärder

I det här avsnittet ges en kortfattad beskrivning av de åtgärder som har genomförts samt kostnader under programperioden 2017–2022.

Åtgärdsprogram för skorpdagglav kategoriserades som ett ordinarie program av Naturvårdsverket 2018, men har på grund av perioder av resursbrist inte prioriterats av berörda län och endast ett fåtal åtgärder har genomförts. Det har inte heller funnits en uppdaterad åtgärdstabell, som föreslagit vilka åtgärder som borde ha prioriterats under programperioden.

Dialog och samverkan

Dialog med markägare om förekomst och förutsättningar för bevarande fördes i samband med uppföljning av alla kända skånska lokaler för skorpdagglav under 2017, såväl naturliga som introducerade. Uppföljningen sammanfattades i en rapport och i samband med att den släpptes under 2019 gick ett pressmeddelande ut från länsstyrelsen Skåne som fick stort genomslag nationellt i både tidning och tv.

Under 2017 publicerade Länsstyrelsen Skåne även en rapport över den försöksverksamhet rörande artificiell spridning av skorpdagglav som initierades 2006 med årlig uppföljning av försöken under fyra år (Arneng 2017).

På Gotland har samråd och gemensamt fältbesök skett med handläggare gällande inkommen ansökan om dispens från biotopskydd (avverkning av träd) på känd lokal 2020.

Information om arten och behov av hänsyn har getts under möte med samfälligheten Gotlands kyrkor 2021 i samband med ett fladdermustema.

Ingen övrig dialog och samverkan har genomförts inom programperioden.

Aktiva åtgärder i fält

För att gynna skorpdagglaven på Bäckaskogs slott i nordöstra Skåne genomförde Statens fastighetsverk en frihuggnings av eken med lavfyndet under 2017. Bedömningen var att ytterligare röjningar i området inte kommer att behövas på ett tag.

Under 2022 genomförde förvaltningen en försiktig röjning i området där den ek med förekomst av skorpdagglav står i naturreservatet Balsberget, eftersom det kommit upp sly från tidigare röjning. Vid besök 2019 fanns observationer av kraftiga röjningar som då hade blottlagt många lavbålar.

Under november 2015 genomfördes transplantation av lavbålar i Blekinge, vilket inte rapporterats i tidigare programredovisningar. Under 2023 följdes dessa spridningar upp utan några fynd på mottagarträden.

Datainsamling och analyser

Under 2017 genomfördes statusbedömning på alla skånska lokaler med naturliga eller introducerade förekomster av skorpdagglav (Arneng 2019). De artificiella spridningarna utfördes under vintrarna 2006–2007 respektive 2009–2010 och hade inte följts upp sedan 2011 (Arneng 2017). Syftet med spridningarna var dels att sprida arten till nya lokaler för att minska risken för utdöende, dels att sprida material till nya träd/substrat inom befintliga lokaler. Lavbålar med tillhörande bark transplanterades eller soresier och små bålfragment applicerades på trädstammar med lämplig bark. Transplanteringarna och resultaten från uppföljningen är inte inlagda på Artportalen, men de naturliga nyfynden eller återbesök av tidigare kända lokaler som ligger utanför arbetet med åtgärdsprogrammet finns på Artportalen.

Under 2017 publicerades även en rapport över den försöksverksamhet rörande artificiell spridning av skorpdagglav i Skåne som initierades 2006 och årlig uppföljning av försöken under fyra år (Arneng 2017). I samma rapport inkluderades även den utökade artificiella spridningen under åren 2009–2010 samt en uppföljning under 2011.

På Gotland har kända lokaler med skorpdagglav övervakats under programperioden och i Blekinge följdes transplantationer från 2015 upp.

Kostnad av genomförda åtgärder

Den totala kostnaden för genomförda åtgärder som bekostats via NV-ÅGP under programperioden 2017–2021 har uppgått till 92 627 kr (se tabell nedan). Utöver det har åtgärder bekostats av Statens fastighetsverk och förvaltning av skyddade områden.

Åtgärd	2017	2018	2019	2020	2021	Totalt
Dialog & samverkan samt övergripande koordinering	0	0	0	0	0	0
Aktiva åtgärder i fält	0	0	0	0	0	0
Datainsamling & analyser	92 627	0	0	0	0	92 627
<i>Total uppskattad kostnad för åren 2017–2021</i>	<i>92 627</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>92 627</i>

Resultat av genomförda åtgärder

I det här avsnittet redovisas resultatet av de åtgärder som har genomförts under åtgärdsprogrammets giltighetstid.

Aktuell förekomst av skorpdagglav

Under den senaste programperioden för skorpdagglav har nya fynd gjorts och antalet lokaler med naturliga fynd är totalt 11 (5 i Skåne, 3 i Blekinge, 2 på Gotland och ett i Västra Götaland). Under perioden 2017–2021 har minst tre nyfynd av arten gjorts; på klippor i naturreservatet Kullaberg i Skåne, på 3 lönnar i naturreservatet Valje i västra Blekinge samt på en lind i det tidigare kända området Gö i Blekinge.

Lokaler med naturliga förekomster av skorpdagglav.

Län	Kommun	Lokal	Skydd	Fyndår	Senaste fyndår	Antal (bålar)	Antal träd 2017	Substrat
Blekinge	Ronneby	Göholm, Engelska parken		2010	2023	25 cm ²		alm
Blekinge	Ronneby	Gö	NR	2010	2023	flera		ek (nyfynd en lind 2021)
Blekinge	Sölvesborg	Valje	NR	2019	2022	noterad	3	3 lönnar
Gotland	Gotland	Fide kyrka		2008	2020	noterad	-	sand- kalksten, ask (2 bålar)
Gotland	Gotland	Öja kyrkogård		2010	2016	noterad		lönn
Skåne	Höganäs	Kullaberg, Haga	NR	1911	2022	40 cm ²	1	lönn
Skåne	Höganäs	Kullaberg, Åkersberget	NR	2018	2018	33 cm ²	-	klippor
Skåne	Kristianstad	Trollejungby		1943	2022	noterad	35	lönn (ffa), ask
Skåne	Kristianstad	Balsberget, skansarna	NR	2013	2019	17 cm ²	1	ek
Skåne	Kristianstad	Bäckaskogs slott		1994	2017	2 (15 cm ²)	1	ek (dock motsatt sida av trädet)
V. Götaland	Göteborg	Bäckebo		2013	2013	1		avenbok

På Gotland finns endast två lokaler med vardera få exemplar, men förhoppningsvis finns ett mörkertal. En del bålar försvann tyvärr 2016 vid putsning av stenportal vid Fide kyrka.

Uppföljning artificiella spridningar i Skåne

Inom ramen för åtgärdsprogrammet är det framförallt den artificiella spridningen av skorpdagglav i Skåne som har bidragit till en positiv populationsutveckling genom att öka antalet lokaler. Under programperioden har uppföljning av spridningarna samt statusbedömning av alla skånska förekomster genomförts.

Vid uppföljningen 2011 fanns laven kvar på 59 av de 60 träd dit den transplanterats under 2006 och på dessa träd fanns mellan 82 och 100 procent kvar på försöksträden efter fyra år (beroende på transplanteringsmetod) (Arneng 2017). Samma år följdes även den utökade artificiella spridningen åren 2009/2010 upp och 46 (96 procent) av transplantaten fanns kvar på 43 av de ursprungliga 45 träden, dock med viss vitalitetsnedsättning.

När de artificiella spridningarna följdes upp under 2017 fanns laven kvar på 83 av de 105 träd som den ursprungligen transplanterats på. För spridningarna under 2006 återfanns transplantat på 51 av de 60 träd dit den transplanterats, vilket innebar att den försvunnit från 9 träd mellan åren 2011 och 2017 där 5 av träden

förvunnit helt och laven med dem. De artificiella spridningar som genomfördes i Skåne vintern 2009/2010 resulterade i fynd av 34 (71 procent) transplanterade, fördelat på 32 träd vid uppföljningen 2017. Summerat så hade laven försvunnit från 13 träd dit den ursprungligen transplanterats mellan åren 2009/2010 och 2017.

Lokaler med naturliga och introducerade förekomster av skorpdagglav, transplanteringsår, antal träd vid transplanteringstillfället respektive uppföljningen, trädslag samt vitalitetsstatus.

Kommun	Lokal	Ursprung	Transplanteringsår	Antal träd för transplantering	Trädslag	Antal träd 2017	Status 2017
Höganäs	Haga	naturlig			lönn	1	vitala
Kristianstad	Balsberget	naturlig			ek	1	vitala
Kristianstad	Bäckaskogs slott	naturlig			ek	1	vitala
Kristianstad	Trolle-Ljungby	naturlig			poppel, avenbok, lönn, lind, ask, alm,	30	vitala
Kristianstad	Trolle-Ljungby	artificiell	2006	20	ask, lönn	15	vitala
Kristianstad	Viby	artificiell	2006	10	lönn	10	vitala
Kristianstad	Nymö	artificiell	2006	10	lind	10	vitala
Sjöbo	Snogeholm	artificiell	2006	20	ek, ask	16	varierande
Höganäs	Hjorthagen	artificiell	2009	6	ek	4	varierande
Hörby	Fulltofta	artificiell	2010	9	ek	9	varierande
Tomelilla	Christinehof slott	artificiell	2010	7	ek, ask, lind, lönn	4	varierande
Sjöbo	Snogeholm	artificiell	2010	9	ek	7	varierande
Ystad	Lyckås	artificiell	2010	8	ek, lind	4	vitala
Ystad	Marsvinshom	artificiell	2010	6	ek	4	ovitala

Sammanfattningsvis kan det konstateras att de transplanterade skorpdagglavarna såg relativt vitala ut på cirka 45 procent av de skånska lokalerna, medan vitalitetssänkningar kunde ses på övriga lokaler. Endast en lokal visade övervägande ovitala transplanterade. Glädjande var att statusbedömningen på de skånska naturliga lokalerna konstaterades övervägande vitala individ av arten. Enligt kunskapsläget 2017 förekom skorpdagglav på sammanlagt 116 träd fördelade på tolv lokaler i Skåne.

Utanför programperioden genomfördes artificiella spridningar i Blekinge under 2015. När dessa följdes upp i mars 2023 kunde tyvärr inte skorpdagglav återfinnas på träden dit de transplanterats.

Effekter av kraftig röjning

Av de cirka 150 bålar som observerades på ek i naturreservatet Balsberget under 2019 (se Artportalen) återfanns endast 4–5 exemplar under 2023 (muntligen Ulf Arup). Den kraftiga röjningen som noterades 2019 kan vara orsaken till minskningen, eftersom de flesta lavar reagerar negativt på kraftiga och snabba förändringar. Röjningar runt och friställandes av värdräd bör alltid göras stegvis, annars riskerar den snabba förändringen att orsaka uttorkning, ökad UV-bestrålning och vitalitetssänkningar. Även om laven generellt trivs i öppna miljöer är den snabba förändringen ofta skadlig och en återhämtning tar tid.

Slutsatser

I det här avsnittet redovisas en kortfattad bedömning av genomförda åtgärder och måluppfyllelse, samt rekommendation om programmets eventuella fortsättning.

De åtgärder som genomförts för skorpdagglav inom programperioden 2017–2022 är framförallt uppföljning och statusbedömning av förekomsterna på naturliga respektive introducerade lokaler i Skåne. Dessa uppföljningar gav aktuell statusbedömning under 2017 och insikt i att det går att sprida arten i landskapet. Även om resultaten av artificiell spridning i Blekinge (utanför programperioden) var negativa och att viss vitalitetsnedsättning observerades hos många artificiellt spridda förekomster i Skåne, så är det troligen en av de viktigare åtgärderna för att bevara skorpdagglav framöver.

Under uppföljningen av skorpdagglav i Skåne 2017 konstaterades att antalet värdträd med naturliga förekomster av laven fortsätter att minska och att en fortsatt minskning kan väntas eftersom laven framförallt förekommer på ask och att askskottsjuka redan har orsakat åtskilliga värdträds död. Transplantering till andra trädslag kan därför vara den slutliga vägen att rädda kvar arten trots observerade vitalitetsnedsättningar hos många av de transplanterade förekomsterna. Betydelsefullt var även att transplanteringsförsöken visade att skorpdagglav, som tidigare främst förekom på alm och ask, överlever på flera olika trädslag, vilket gör den mindre utsatt för artspecifika trädjukdomar.

Få biotopvårdande åtgärder har genomförts under programmets gång. I samband med uppföljningen i Skåne under 2017 noterades dessutom endast mindre röjningsbehov på ett par lokaler.

Vid tidigare uppdateringar av åtgärdsprogrammet för skorpdagglav har det inte satts några nya kortsiktiga 5-åriga mål för arten, utan de som gäller sattes för perioden 2006–2011 och gällde enbart för Skåne. Dessa mål har i stort sett uppnåtts, men eftersom programmet mer eller mindre prioriterats ner inom de regionala arbetena med ÅGP har ytterligare framsteg inte gjorts.

Uppföljning av de kortsiktiga målen för bevarande av skorpdagglav under perioden 2006–2011, vilka enbart gällde för Skåne.

Kortsiktiga mål inom ÅGP skorpdagglav (från 2006, gäller enbart Skåne)	Utfall 2022
Arten ska finnas kvar på sina nuvarande lokaler 2011.	Uppnådd. De tre lokaler som fanns 2006 finns kvar.
Arten ska vara etablerad på minst tio nya lokaler i Skåne senast 2011.	Nästan uppnådd, individ fanns kvar på de nio lokaler som ingick i spridningsförsöken.

Med resultaten från uppföljningarna kan vi se att artificiell spridning kan vara en av de viktigare åtgärderna för att behålla skorpdagglav kvar i landet när värdräd som alm och ask drabbas av sjukdomar och det är långt till nya lämpliga värdräd i omgivningarna. Det finns därför ett behov av en förlängning av åtgärdsprogrammet med en uppdaterad åtgärdstabell som inkluderar fortsatta artificiella spridningar av skorpdagglav inklusive eftersök av lämpliga habitat (värdräd) och uppföljningar i Skåne, Blekinge och på Gotland.

Det finns även ett behov av regelbunden övervakning av naturliga förekomster i alla tre län och genomförda transplanteringar, vilka bör göras minst vart 5:e år för att följa populationsutvecklingarna hos skorpdagglav och upptäcka om värdräden angripits av någon sjukdom och håller på att dö. På Gotland, med endast två lokaler (kyrkogårdar) och få individer, finns ett än större behov av uppföljning för att följa artens utveckling samt eventuellt komplettera med eftersök i lämpliga stenvägg- och lövmiljöer i de närmaste omgivningarna och på fler kyrkogårdar.

Den udda förekomsten i Göteborg där skorpdagglaven växer på ett träd i en ung trädrad på parkeringsplatsen till ett köpcentrum bör återbesökas för att se om den finns kvar och genomföra en eventuell statusbedömning. Huruvida Västra Götaland ska omfattas av en eventuell förlängning av åtgärdsprogrammet får avgöras inom arbetet med en eventuell framtida uppdatering av åtgärdstabell.

I de fall skorpdagglav förekommer eller artificiell spridning av arten gjorts till ett skyddat område bör dessa förekomster inkluderas i den skötselplan som är upprättad över området, såsom till exempel Kullaberg.

Det finns ett stort behov av att även fortsättningsvis kunna arbeta med åtgärder för att bevara och gynna skorpdagglav i Sverige. Information behöver ges till markägare och verksamhetsutövare för att väcka intresse och undvika att arten tas bort av misstag. Även samverkan internt på länsstyrelserna behöver utvecklas där det finns möjligheter att inkludera åtgärder för skorpdagglav såsom i förvaltning av skyddade områden och kulturmiljöer samt inom ärendehantering. Framförallt måste det kommuniceras att arten finns i ytterligare tre län och inte enbart i Skåne som det står i det ursprungliga åtgärdsprogrammet. Ska arten ha en framtid i landet behöver den spridas till fler lämpliga värdräd både inom befintliga lokaler och till nya inom artens historiska utbredningsområde. Det viktiga är att potentiella

vårdträd är i god vigör och att skötseln kan anpassas till artens behov. De röjningsbehov som lyftes vid uppföljningen i Skåne 2017 har sannolikt ökat.

Åtgärdsprogrammet för skorpdagglav är ett viktigt medel för att på sikt kunna vända den negativa trenden. För att bevara livskraftiga bestånd av arten och etablera den på fler lokaler inom det nationella utbredningsområdet krävs en fortsatt satsning på information, eftersök av lämpliga vårdträd och hjälp till spridning i landskapet.

Programmet bör förlängas med översyn av de kortsiktiga och långsiktiga målen samt uppdatering av åtgärdstabellen. Det är viktigt att skorpdagglav även fortsättningsvis omfattas av ett ordinarie program eftersom riktade insatser behövs för ett långsiktigt bevarande.

Publikationslista

- Arneng, E. 2017. Artificiell spridning av skorpdagglav (*Diploicia canescens*). Länsstyrelsen Skåne.
- Arneng, E. 2019. Skorpdagglav i Skåne 2017, aktuell status och utvärdering av tio års bevarandearbete. Länsstyrelsen Skåne.